

Asia: VN/36703/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi metsälain ja luonnonsuojelulain 70 ja 82 § muuttamisesta

Pykäläkohtainen lausunto

Metsälain 10 c § Metsän hoitamisen ja käyttämisen rajoitukset linnuston huomioon ottamiseksi

Hallituksen esityksessä metsälain 10 § ehdotetaan puunkorjuun kieltämistä rehevissä lehtipuuvaltaisissa metsissä, korvissa ja rantametsissä pohjoisessa Suomessa 1.5.–31.7. välisenä aikana ja muualla Suomessa 15.4.–15.7. välisenä aikana.

Tämä tarkoittaisi käytännössä sitä, että muualla kuin mainituissa metsätyypeissä lintudirektiivin kieltämä lintujen tappaminen (artikla 5 a)) ja lintujen pesien ja munien tahallinen tuhoaminen tai vahingoittaminen (artikla 5 b)) olisi sallittua tai ainakin tappamisen ja tuhoamisen estäminen jää ehdotetun 10 c §:n 3 momentin havaintojen varaan: ”Jos käsittelyalueella havaitaan suunnittelu- vaiheessa taikka metsän hoitamiseen ja käyttämiseen liittyvien toimenpiteiden yhteydessä linnunpesä, jossa pesintä on käynnissä, on toimenpiteet toteutettava niin, että pesää ei vahingoiteta.”

Toisin kuin hallituksen esityksessä mainitaan, EU-tuomioistuimen tuoreessa Voore Mets -ratkaisussa todetaan nimenomaan selvästi, että lintudirektiivin 5 artiklan mukaiset tappamis- ja pesien hävittämiskiellot edellyttävät metsänhakkuiden kieltämistä lintujen pesintäaikaan. Ratkaisussa todetaan myös lintudirektiivin tahallisuuden koskevan tilanteita, joissa ihmisen toimintaan, jolla ei ilmeisellä tavalla ole tappamis- tai hävittämistarkoitusta, mutta joka kuitenkin sisältää hyväksynnän tällaisen pyydystämisen, tappamisen, häirinnän, tuhoamisen tai vahingoittamisen mahdollisuudesta.

Hallituksen esityksessä metsälain 10 c § 1 momentiksi annetaan paljon vastuuta metsän hakkaajalle linnuston arvioimisesta ja lintuyskilöiden kuolemaa, pesien vahingoittamista ja §:ssä kuvattua häirintää ennalta ehkäisevien toimien toteuttamisesta.

”Ennen puunkorjuuta metsän hakkaajan on arvioitava käsittelyalueen linnustoa metsätyypin, metsän iän ja muiden saatavissa olevien tietojen perusteella. Metsän hakkaajan on arvioinnin perusteella

toteutettava asianmukaiset ennalta ehkäisevät toimenpiteet, joilla pyritään estämään lintulajin yksilöiden kuolema ja pesien vahingoittuminen sekä sellainen häirintä, joka aiheuttaisi haittaa uhanalaisen ja harvalukuisen lintulajin lisääntymiselle tai muutoin merkittävää haittaa lintulajin kannan tyydyttävän tason ylläpitämiselle tai saattamiselle kyseiselle tasolle. Samoin metsän hoitamiseen ja käyttämiseen liittyvien muiden toimenpiteiden yhteydessä toimenpiteen toteuttajan on arvioitava käsittelyalueen linnustoa ja toteutettava asianmukaiset ennalta ehkäisevät toimenpiteet linnuston huomioon ottamiseksi.”

Pykälän muotoilu ei kuitenkaan anna takeita, että sitä noudatettaisiin, jolloin lintudirektiivin oikeusvarmuuden vaatimus ei täyty. Komissio v. Belgia, C-415/01: ”Direktiivin säännökset on pantava täytäntöön kiistattoman sitovasti sekä niin yksilöidysti, täsmällisesti ja selvästi, että oikeusvarmuuden vaatimus täyttyy. Oikeusvarmuuden periaate edellyttää, että yhteisön säännösten mukaan toteutetut kansalliset toimenpiteet julkaistaan asianmukaisella tavalla siten, että, joita tällaiset toimenpiteet koskevat, tuntevat oikeuksiensa ja velvollisuuksiensa laajuuden yhteisön oikeuden soveltamisalaan kuuluvalla erityisalalla.”

Linnuston arviointiin tarvittavia toimia ja lieventämistoimia ei kuvata esityksessä tavalla, jolla voitaisiin varmistua niiden riittävyydestä. Linnuston arviointi metsätyypin, metsän iän ja muiden saatavissa olevien tietojen perusteella ei anna luotettavaa kuvaa linnustosta, vaan se vaatii maastohavainnointia. Pesivien lintujen havaitseminen metsässä riittävissä määrin vaatii erityisosaamista lintulajeista, niiden eri tilanteissa käyttämistä äänistä, elinympäristövaatimuksista sekä useamman aikaiseen aamuun ajoittuvan käynnin huhtikuusta kesäkuulle metsässä, jonne hakkuuta suunnitellaan. Tällaista erityisosaamista ei voida olettaa metsänhakkaajalla lähtökohtaisesti olevan.

Syke katsoo, että mikäli 10 c § 1 momentin selvilläolovelvollisuus määrätään metsänomistajalle ehdotetulla tavalla, tulee sitä täydentää Metsäkeskuksen velvollisuudella ilmoittaa kaikista tiedossa olevista lintulajien esiintymistä jo käytössä olevan lajiturva-toimintamallin mukaisesti. Tämä olisi myös metsänomistajan oikeusturvan kannalta tärkeää, kun lajitieto oli käytettävissä eikä vain metsänomistajan omien havaintojen varassa.

Tämä pykälään ehdotettava säännös on tervetullut parannus metsälakiin: ”Puunkorjuun yhteydessä on lisäksi 2 momentissa määriteltynä ajanjaksoina säästettävä edellisen puusukupolven isot haavat, kolopuut sekä pysty- ja maalahopuut.” Syke katsoo, että metsätalouden luontohaittojen vähentämiseksi lauseesta tulisi poistaa sanat ”2 momentissa määriteltynä ajanjaksoina” eli määrätään isojen haapojen, kolopuiden ja lahopuiden säästäminen kaikkia hakkuita koskevaksi velvoitteeksi.

Hallituksen esityksen mukainen lintudirektiivin artiklan 5 d) perustuvan järjestelmän käyttö ei toimisi käytännössä tarkoituksensa mukaan eikä varmistaisi hallituksen esityksessä 5 d) alakohdasta johdettua vaatimusta siitä, ettei uhanalaisille ja harvalukuisille lajeille aiheutuisi hakkuista haittaa:

Hallituksen esityksessä (s. 39.) todetaan että kaikkien lintujen pesien löytäminen on käytännössä mahdotonta: On kuitenkin huomattava, että osa linnuista pesii maassa ja niiden luontaiseen käyttäytymiseen kuuluu pyrkimys piilottaa pesät, joten varsinkin kaikkien yleisimpien pienikokoisten lintujen pesien havaitseminen ei käytännössä ole mahdollista.

Syke katsoo, että metsänhakkuut tulisi kieltää kokonaan kaudelta, joka kattaa suurimman osan metsälintujen pesinnöistä. Tämä tarkoittaisi pohjoisessa Suomessa 1.5.–31.7. välistä aikaa ja muualla Suomessa 15.4.–15.7. välistä aikaa. Näin pantaisiin täytäntöön hallituksen esityksessä ehdotettua asianmukaisemmin lintudirektiivin 5 artiklan alakohdat a) ja b) metsien hakkuiden osalta. Metsänhakkuiden kieltäminen kokonaan tärkeimpänä pesimäaikana on ainoa tapa toteuttaa 5 artiklan tarkoittamat kiellot kaikille selvällä tavalla, jotta vaatimus oikeusvarmuudesta täyttyy.

Metsälain 14 § Metsänkäyttöilmoitus

Syke katsoo, että ehdotus ”Lisäksi maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan säätää lintujen pesintäaikaan liittyvästä hakkuun ajoittumisen ilmoittamisesta metsänkäyttöilmoituksessa.” tulisi muuttaa muotoon, ”...asetuksella säädetään lintujen pesimäaikaan liittyvästä...” kuten on 14 §:ssä muidenkin asetuksenantovaltuuksien kohdalla. On tärkeää, että metsänkäyttöilmoituksen käytännöt saatetaan pikaisesti lakimuutosten vaatimiksi.

Metsälain 18 § Metsärikos ja metsärikkomus

Ei lausuttavaa.

Luonnonsuojelulain 70 § Eläinlajien rauhoitus

Ei lausuttavaa.

Luonnonsuojelulain 82 § Yleispoikkeus eräistä rauhoitussäännöksistä

Syke huomauttaa, ettei ole välttämätöntä muuttaa luonnonsuojelulain 82 §:ä, sillä on täysin EU-oikeuden ja lintudirektiivin 14 artiklan mukaista, että jäsenmaalla on direktiiviä tiukempaa lainsäädäntöä. Lisäksi ehdotettu löyhennys ns. maa- ja metsätalouspoikkeamaan on hyvin vaikeaselkoinen ja maanomistajan tai laitteen käyttäjän on mahdotonta arvioida, milloin häirinnästä aiheutuu tai ei aiheudu haittaa uhanalaisen ja harvalukuisen lintulajin lisääntymiselle tai muutoin merkittävää haittaa lintulajin kannan tyydyttävän tason ylläpitämiselle tai saattamiselle kyseiselle tasolle.

”Luonnonsuojelulain 70 §:ssä ei ole säädetty lintudirektiivin d alakohtaan sisältyvästä häirinnän kiellon soveltamiseen liittyvästä edellytyksestä (”jos häirintä vaikuttaisi merkittävästi tämän direktiivin tavoitteisiin”). Näin ollen voimassa oleva kansallinen sääntely on tiukempaa kuin lintudirektiivin sanamuoto edellyttäisi.”

Esityksen vaikutukset

Miten arvioitte esityksen vaikutuksia (HE-luonnoksen perusteluiden luku 4.2)?

Hallituksen esityksessä todetaan (s. 39) että ”Ehdotuksella ei ennakoida olevan merkittävää vaikutusta nykyisiin lintukantoihin kokonaisuutena.” Tämä on ristiriidassa lintudirektiivin 5 artiklan a) ja b) kategoristen kieltojen sekä EU tuomioistuimen Voore Mets –ratkaisun kanssa.

Kyseisessä EU:n tuomioistuimen ennakkoratkaisussa kohdassa 54 todetaan näin: Toisin kuin lintudirektiivin 5 artiklan d alakohdassa sen 5 artiklan a ja b alakohdassa ei näin ollen suljeta pois sen soveltamisalalta ihmisen toimintaa, joka ei aiheuta vaaraa merkittävästä vaikutuksesta tavoitteeseen ylläpitää kyseisten lintulajien kannat tyydyttävällä tasolla taikka saattaa ne tälle tasolle, joten ihmisen toiminnan asianomaisten lintulajien kantojen tasoon aiheuttaman vaikutuksen tutkimisella ei ole merkitystä viimeksi mainitussa säännöksessä säädettyjen kieltojen soveltamisen kannalta.

Sekä ehdotetussa metsälain 10 c §:n 1 momentissa, että luonnonsuojelulain 82 §:ssä ja lakimuutosten perusteluissa todetaan, ettei häirintä saisi aiheuttaa haittaa uhanalaisen ja harvalukuisen lintulajin lisääntymiselle tai muutoin merkittävää haittaa lintulajin kannan tyydyttävän tason ylläpitämiselle tai saattamiselle kyseiselle tasolle. Syke huomauttaa, että yksittäisen hakkuun aiheuttaman häirinnän aiheuttama haitta vaikuttaa lajin kantaan vain hyvin harvalukuisten lajien tapauksessa. Useamman pesimäaikaan toteutettavan hakkuun aiheuttaman häirinnän vaikutukset kumuloituvat ja saattavat aiheuttaa vaikutuksia, joita näillä säännöksillä pyritään estämään.

Muita huomioita

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Hallituksen esityksen perusteluissa tuodaan esille muita linnuille ylimääräistä kuolleisuutta aiheuttavia tekijöitä (törmäykset rakennuksiin, liikenne, kissojen saalistus), minkä perusteella todetaan, ”kaikkien pesintäaikaisten hakkuiden kieltäminen metsissä olisi pesivien lintuysiköiden kokonaismäärään sekä ihmistoiminnasta aiheutuvaan kokonaiskuolleisuuteen suhteutettuna hyvin tehoton ja laajoja kielteisiä vaikutuksia yhteiskunnan toimintaan aiheuttava keino varmistaa direktiivin tavoitteen mukainen lintukantojen suojelu ja sääntely.”

Se, että lintuja kuolee suuria määriä myös muutoin ihmistoiminnan seurauksena, ei poista vastuuta toteuttaa lintudirektiivin 5 artiklan kieltoja metsien hakkuita koskevassa kansallisessa lainsäädännössä. Päin vastoin, lintujen kuolemien ehkäisyyn voitaisiin ottaa käyttöön uusia keinoja. Lähes kolmasosa Suomessa pesivistä linnuista on jo luokiteltu uhanalaisiksi, ja monia lajeja uhkaa sukupuutto. Ensisijaisesti metsäympäristön lajeista yhdeksän on uhanalaisia ja kahdeksan silmälläpidettäviä. Metsien talouskäyttö aiheuttaa jo nyt merkittävän paineen linnuille, joten kaikkien paineiden vähentäminen on tärkeää, jotta yhä useampi lintulaji ei päädy uhanalaisten lajien listalle.

Viimeisen lintudirektiivin raportoinnin (2025) mukaan myös yleisimpien metsälintujen määrät ovat vähentyneet merkittävästi. Peippokanta on laskenut kuuden vuoden aikana 7,2 miljoonasta parista 6,1 miljoonaan ja pajulintujen määrä vähentynyt 7,4 miljoonasta 6,1 miljoonaan pariin. 26 ensisijaisesti metsäelinympäristön lintulajia osoitti lintudirektiivin raportoinnin perusteella taantuvaa kehityssuuntaa viimeisen 12 vuoden aikajaksolla.

Metsänhakkuiden määrän kohtuullistaminen on joka tapauksessa keskeistä niin ilmastonmuutoksen kuin luontokadonkin hillitsemiseksi (Seppälä ym. 2026) ja Suomen kansainvälisten sitoumusten täyttämiseksi.

Seppälä, J., Pukkala, T., Kotiaho, J., Aalto, J., Bäck, J., Kallio, K.P., Karttunen, M., Koivula, M., Lai-ne, I., Oksanen, E., Ollikainen, M., Silfverberg, O., Salo, M., Soimakallio, S., Weaver, S., Vesala, T. 2026. Metsien hakkuiden, ilmastotavoitteiden ja luonnon monimuotoisuuden suojelun yhteensovittaminen – Skenaariotarkastelu eri hakkuutasoilla. Suomen ilmastopaneelin raportti 1/2026.

Jukarainen Aili
Suomen ympäristökeskus